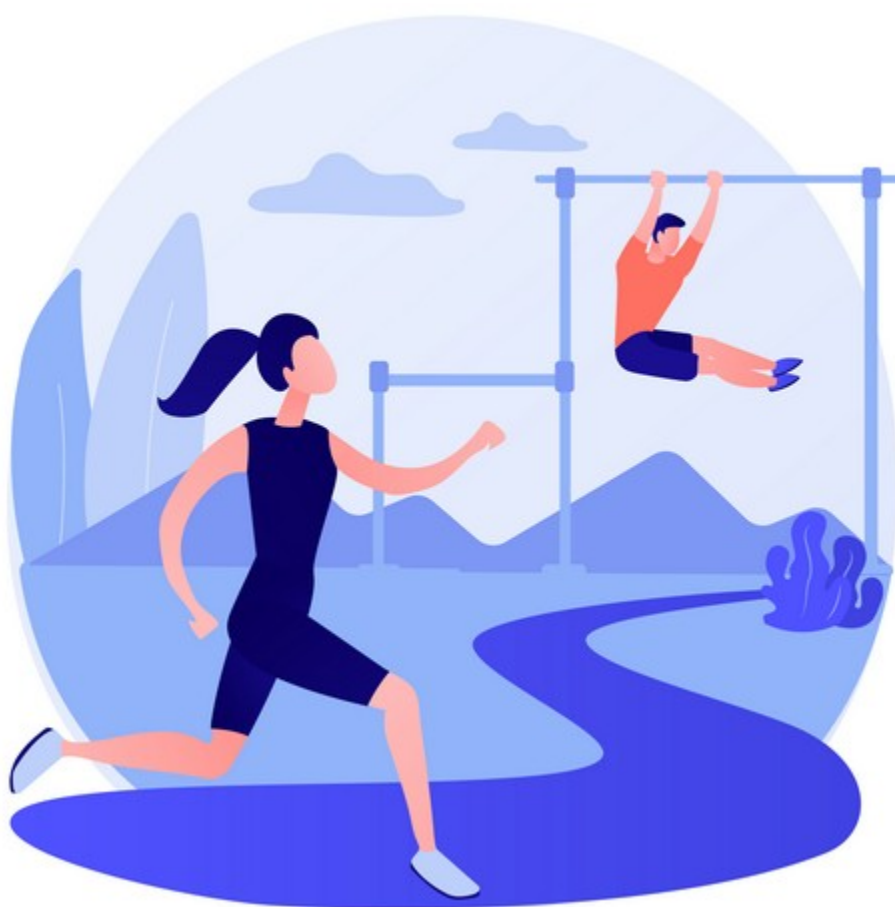

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет

СУЧАСНІ ДИДАКТИЧНІ ЗАСОБИ В ФІЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ І СПОРТІ

Методичні рекомендації
до самостійної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра
спеціальності «Середня освіта»
освітньо-професійної програми «Середня освіта (Фізична культура)»

Затверджено
вченою радою ЗНУ
Протокол № 12
від 28.05.24

**Запоріжжя
2024**

Сучасні дидактичні засоби в фізичній культурі і спорті : методичні рекомендації до самостійної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Середня освіта» освітньо-професійної програми «Середня освіта (Фізична культура)» / уклад. : Г.А. Омеляненко, О.В. Соколова, С.Б. Парій. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2024. 38 с.

Видання є систематизованим теоретико-методичним супроводом до самостійної роботи з дисципліни «Сучасні дидактичні засоби в фізичній культурі і спорті». Розроблено та надано методичні вказівки до виконання самостійної роботи з тем курсу, наведено основні поняття та терміни, питання для закріплення вивченого матеріалу.

Навчальне видання за рахунок практичного спрямування сприятиме удосконаленню самостійного накопичення знань та їх поглибленню.

Для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності «Середня освіта», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Фізична культура)».

Рецензент

А.В. Сидорук, канд. пед. наук, доц. кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Відповідальний за випуск

А.П. Конох, д-р пед. наук, проф., завідувач кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Самостійна робота 1. «Сучасні дидактичні засоби в фізичній культурі і спорті» як наукова та навчальна дисципліна. основні дидактичні концепції та їхній аналіз.....	7
Самостійна робота 2. Структурні компоненти змісту освіти. структура змісту загальної освіти. основні чинники впливу на формування змісту освіти.....	12
Самостійна робота 3. Розвиток системи фізичного виховання в Україні. Системний підхід у сучасній освіті. фізичне виховання як педагогічна система.....	14
Самостійна робота 4. Системний аналіз дидактичних засобів навчання у фізичному вихованні в умовах закладів загальної середньої освіти.....	18
Самостійна робота 5. Застосування засобів наочності на уроках фізичної культури. застосування сучасних гаджетів у процесі фізичного виховання.....	21
Самостійна робота 6. Засоби інформаційно-комунікаційних технологій у фізичному вихованні.....	24
Глосарій.....	27
Тести.....	32
Використана література.....	35

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Сучасні дидактичні засоби в фізичній культурі і спорті» належить до циклу дисциплін професійної підготовки бакалаврів спеціальності «Середня освіта» які навчаються за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Фізична культура)». Розрахована на один навчальний семестр і охоплює 6 змістових модулів навчального матеріалу. Структурно включає в себе лекційні та практичні заняття, самостійну роботу студента. Формою контролю є поточний тестовий контроль; поточна оцінка практичних умінь та навичок, оцінка індивідуального науково-дослідного завдання, підсумковий тестовий контроль, залік.

«Сучасні дидактичні засоби в фізичній культурі і спорті» – це наукова і навчальна дисципліна, що охоплює систему емпіричних та теоретичних знань про особливості впровадження сучасних дидактичних засобів навчання у фізичному вихованні та спорті.

Курс вивчає та науково обґрунтовує теоретико-методологічні засади впровадження сучасних дидактичних засобів навчання у фізичному вихованні в умовах закладів загальної середньої освіти, а також використовує наукові досягнення інших наук.

«Сучасні дидактичні засоби в фізичній культурі і спорті» є навчальною дисципліною, оскільки має предмет, об'єкт і суб'єкт вивчення, включена до змісту навчальних планів освітніх закладів. Предметом вивчення є сучасні дидактичні засоби навчання у фізичній культурі та спорті. Об'єктом вивчення є організація освітнього процесу в умовах закладів загальної середньої освіти. Суб'єктом вивчення є учні закладів загальної середньої освіти.

Під час вивчення дисципліни особлива увага приділяється обґрунтуванню концепції системного підходу у сучасній освіті, а також особливостям впровадження сучасних дидактичних засобів навчання у фізичному вихованні школярів.

Основні завдання вивчення дисципліни «Сучасні дидактичні засоби в фізичній культурі і спорті»: ознайомитися з базовими поняттями дидактики; усвідомити закономірності розвитку фізичних (рухових) якостей в різних видах рухової активності сучасними засобами навчання; навчитися аналізувати сучасні тенденції розвитку дидактичних засобів навчання; набутти вмінь формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них; виробити навички виявляти, визначати й оцінювати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-вихованого процесу з фізичного виховання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо): знає, як застосовувати на практиці основні вчення в галузі фізичної культури. Володіє актуальними

технологіями інтегрального гармонійного розвитку людини, технологіями контролю і корекції функціонального та психофізіологічного стану, засобами і методами управління психофізіологічним станом людини; знати закономірності розвитку фізичних (рухових) якостей в різних видах рухової активності; знає біологічні, соціальні, психологічні та ін. фактори збереження здоров'я; біологічні, соціальні, психологічні, духовні фактори, що обумовлюють значущість професії фахівця в галузі фізичного виховання; знає основні принципи користування сучасними інформаційними технологіями для вирішення професійних завдань; знає організаційно-методичні положення навчальної роботи з фізичної культури в закладах загальної середньої освіти, а також – проведення позакласної спортивно-масової та фізкультурно-рекреаційної діяльності; володіє педагогічними, медико-біологічними, інформаційними технологіями для формування здорового способу життя, розвитку рухових умінь і навичок, розвитку фізичних (рухових) якостей у представників різних груп населення і вміє самостійно розробляти методики і технології для інтегрального гармонійного розвитку людини; володіє базовими і новими видами фізкультурної діяльності, вміє здійснювати пошук, аналіз і оцінку інформації, у т.ч. за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, необхідної для постановки і вирішення професійних завдань, професійного та особистісного розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких компетентностей: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях, до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети; знання й розуміння предметної області та професійної діяльності; здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів); здатність перенесення системи наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмету; здатність до формування колективу учнів; знаходження ефективних шляхів мотивації їх до саморозвитку (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них; здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції навчально-вихованого процесі з фізичного виховання; здатність використовувати педагогічні, медико-біологічні, інформаційні технології для формування грамотності у фізичній культурі, здорового способу життя, розвитку фізичних якостей, рухових умінь і навичок; здатність проектувати навчальний процес з фізичної культури з урахуванням освітніх потреб здобувачів освіти, їх стану здоров'я, віку, статі, культурних та національних традицій відповідно до сучасних освітніх тенденцій.

Навчальна дисципліна «Сучасні дидактичні засоби в фізичній культурі і спорті» пов'язана з дисциплінами, які мають забезпечити випускників

відповідними знаннями і сформувати вміння застосовувати їх у майбутній професійній діяльності: «Мультимедійні технології навчання», «Педагогіка», навчальна практика. Вона також знаходиться в діалектичній взаємодії із загальнонауковими теоріями: теорією системного підходу, теорією функціональних систем, теорією діяльності тощо. Ці та інші дисципліни і теорії становлять наукове підґрунтя вивчення дисципліни «Сучасні технології у фізичному вихованні і спорті», зумовлюють джерела її розвитку. Особливо тісні зв'язки у цієї дисципліни зі спортивно-педагогічними дисциплінами, які об'єднані спільною навчально-виховною метою, загальними положеннями організації та методики проведення занять і спортивних заходів, спеціальною термінологією. Відтак курс «Сучасні дидактичні засоби в фізичній культурі і спорті» має зв'язок з іншими навчальними дисциплінами, які обґрунтовують загальні закономірності фізичного виховання і спорту. Опираючись на знання інших дисциплін, він своєю чергою доповнює і розвиває ці дисципліни.

Самостійна робота 1.

«СУЧАСНІ ДИДАКТИЧНІ ЗАСОБИ В ФІЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ І СПОРТІ» ЯК НАУКОВА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА. ОСНОВНІ ДИДАКТИЧНІ КОНЦЕПЦІЇ ТА ЇХНІЙ АНАЛІЗ

Мета: ознайомлення зі змістом базових понять дидактики, визначення підходів до організації навчального процесу та аналіз дидактичних концепцій.

Основні терміни і поняття: дидактика, дидактична концепція, сучасна дидактична система

План

1. Теоретико-методологічні положення та практичні питання розвитку сучасних дидактичних засобів навчання.
2. Основні дидактичні концепції та їхній аналіз.
3. Поняття дидактики. Суть процесу навчання. Етапи процесу навчання.

Методичні вказівки

Системний підхід – один із головних напрямків методології спеціального наукового пізнання та соціальної практики, мета і завдання якого полягають у дослідженні певних об'єктів як складних систем. Системний підхід сприяє формуванню відповідного адекватного формулювання суті досліджуваних проблем у конкретних науках і вибору ефективних шляхів їх вирішення. Методологічна специфіка системного підходу полягає в тому, що метою дослідження є вивчення закономірностей і механізмів утворення складного об'єкта з певних складових. При цьому особлива увага звертається на різноманітність внутрішніх і зовнішніх зв'язків системи, на процес (процедуру) об'єднання основних понять у єдину теоретичну картину, що дає змогу виявити сутність цілісності системи.

Системний підхід – це категорія, що не має єдиного визначення, оскільки трактується надто широко і неоднозначно. У літературі наводяться наступні трактування або визначення системного підходу:

- інтеграція, синтез розгляду різних сторін явища або об'єкта (А. Холл);
- адекватний засіб дослідження і розробки не будь-яких об'єктів, що довільно називаються системою, а лише таких, котрі є органічним цілим (С. Оптнер);
- вираження процедур подання об'єкта як системи та способів їх розробки (В. Садовський);
- широкі можливості для одержання різноманітних тверджень та оцінок, які передбачають пошук різних варіантів виконання певної роботи з подальшим вибором оптимального варіанта (Д. Бурчфільд).

Зазначимо, що дуже часто наукове пізнання характеризується певною «роздвоєністю»: з одного боку – це прагнення до цілісного розгляду об'єктів, а з іншого – до систематизації знання про об'єкт на основі використання певних конкретних, часткових уявлень про нього. Такий підхід має історичне

підґрунтя. Так, до середини XIX ст. пізнавальні уявлення про цілісність системи розвивалися на рівні конкретних предметів, при цьому взаємозв'язок та єдність частин були очевидними як за зовнішніми ознаками, так і за властивостями. Спроби пояснення сутності якогось явища (в ширшому плані) мали механістичний, натурфілософський, метафізичний характер. Водночас розвивалися ідеалістичні погляди на природу цілісності системи, починаючи від простих об'єктів і закінчуючи складними. На початку XX ст. наука піднялася на якісно новий щабель розвитку. Головним її надбанням стала проблема структурної організації та забезпечення функціонування складних системних об'єктів, тому в сучасній науці формуються та широко використовуються категорії системності.

У результаті такого прогресу в організації навчального процесу центральне місце займає системний підхід. Необхідність вирішення наукових і практичних завдань нового типу поєднується з розвитком загальнонаукових і конкретно-наукових (спеціальних) теорій і гіпотез. У процесі їх побудови відобразилися принципи та положення системного підходу.

Сучасна дидактична система характеризується розумним поєднанням педагогічного управління з власною ініціативою і самостійністю учнів. Учитель керує навчально-пізнавальною діяльністю школярів, організовує і веде її, одночасно стимулюючи активну самостійну роботу. При цьому він використовує здобутки традиційної педоцентричної системи, уникаючи крайнощів.

Дидактика - галузь педагогіки, яка розробляє теорію освіти і навчання, виховання у процесі навчання.

Термін цей вживається в педагогічних працях з XVII ст., коли Я.-А. Коменський у «Великій дидактиці» (1657) розробив зміст освіти, дидактичні принципи, методи навчання, вперше обґрунтував класно-урочну форму навчання. Його дидактична концепція зводилася до таких *основних положень*:

- джерелом пізнання є зовнішні органи чуттів; на основі чуттєвих сприймань у процесі навчання учні пізнають явища, переходять від конкретного до абстрактного, від простого до складного;
- учні засвоюють знання не пасивно, а аналізують досліджувані речі, «відкривають» невідомі для себе явища, обговорюють, повторюють, виявляючи при цьому певну активність і самодіяльність;
- у процесі навчання з'ясовуються причинні зв'язки явищ;
- навчання повинно бути легким, приємним, викликати в учнів бажання вчитися й водночас має забезпечувати глибокі та міцні знання;
- результат навчання – освічена людина, яка вміє використовувати здобуті знання в житті, у практичній діяльності.

Видатні французькі просвітителі-педагоги XVIII ст. Ж.-Ж. Руссо, К.-А. Гельвецій, Д. Дідро, А. Гольбах та інші виступали за поєднання навчання

з ремісничою працею, активізацію навчального процесу, опору на досвід та спостереження учнів, критикуючи зубрячку та зорієнтованість на оголені книжні знання.

Тогочасні прогресивні тенденції розвинув швейцарський педагог Й.-Г. Песталоцці. Він зробив спробу поєднати дитячу працю на фабриці з навчанням; вимагав будувати процес навчання на основі чуттєвих сприймань, які вчитель спрямовує відповідно до поставлених педагогічних завдань і які стають дієвим засобом розвитку психічних здібностей. На його думку, тільки знання, супроводжувані вміннями та навичками, дають можливість застосовувати їх на практиці; глибокі знання можливі лише за умови, що вони набуті в певній послідовності, систематизовані.

Викликає інтерес у дидактичному плані розробка німецьким педагогом Й. Гербартом проблеми виховуючого навчання, в процесі якого виникають різні інтереси учнів (емпіричний - до навколишнього світу, абстрактний - до причин речей і явищ буття, естетичний - до прекрасного, симпатичний - до близьких, соціальний - до всіх людей, релігійний - до проблем релігії тощо).

Значний внесок у дидактику середини ХІХ ст. зробив видатний німецький педагог А. Дістервег, який розглядав навчальний процес як такий, що розвиває пізнавальні можливості учнів і сприяє формуванню в них самостійності та ініціативи. На його думку, здобуття учнями глибоких знань можливе лише за умови вияву їх активності у процесі навчання. Завдання вчителя - вміло спонукати учня до пізнання, допомагати йому пізнавати істину, озброївши його методами пізнання явищ, процесів, фактів.

Дидактична концепція (лат. *conceptio* - система поглядів, те чи інше розуміння явищ, процесів) - система поглядів на процес навчання.

Психолого-педагогічні концепції часто називають дидактичними системами.

Дидактична система - це сукупність компонентів, що утворюють єдину цілісну структуру, спрямовану на досягнення мети навчання. До системи входять: ціль, зміст освіти, дидактичні процеси, організаційні форми, методи, засоби, принципи навчання.

У педагогіці існувало чимало дидактичних концепцій. Кожна концепція складається з кількох *напрямів, педагогічних теорій*. Залежно від розуміння суті процесу навчання здійснено поділ концепцій на *традиційну, педоцентричну і сучасну систему навчання*.

У традиційній системі стрижневу роль відіграє викладання (діяльність учителя), в педоцентричній - учіння (діяльність дитини). Сучасна дидактична система виходить з того, що обидві сторони – викладання й учіння – складають діяльність навчання.

В основі *традиційної дидактичної системи* лежать дидактичні концепції Я.А. Коменського, Й. Песталоцці і особливо Й.-Ф. Гербарта та дидактика німецької класичної гімназії.

Метою школи, за Й.-Ф. Гербартом, є формування інтелектуальних умінь, уявлень, понять, теоретичних знань. Водночас Гербарт сформулював принцип навчання, що виховує. Суть його полягає у тісному поєднанні знань із

розвитком почуттів і волі учнів. Увівши це поняття, він зосереджував увагу на одночасному розвитку волі, характеру і розуму, заперечував відокремлення виховання від навчання. Морально сильна особистість формується організацією навчання і порядком у навчальному закладі.

Для досягнення визначеної цілі процес навчання, за Й.-Ф. Гербартом, має складатися з *чотирьох формальних етапів* (ступенів), які визначають його структуру:

- 1) ступінь ясності: виділення матеріалу і поглиблений його розгляд;
- 2) ступінь асоціації: встановлення зв'язків між новими та старими знаннями;
- 3) ступінь системи: виведення правил, формулювання понять, законів;
- 4) ступінь методу: розуміння теорій, застосування їх до нових явищ, ситуацій.

Структурними елементами навчання є виклад, розуміння, узагальнення, застосування в нестандартних ситуаціях. Логіка процесу навчання полягає у просуванні від уявлення про навчальний матеріал до його розуміння й узагальнення.

Чотири ступені є обов'язковими, незалежно від рівня і предмета навчання.

Й.-Ф. Гербарт намагався організувати і систематизувати діяльність учителя, що було важливим для дидактики. Мало значення і те, що він здійснив психологічний аналіз ступенів навчання, взявши до уваги вчення про психічні процеси формування знань та філософсько-етичні уявлення про особистість. Однак етика і психологія Гербарта носили ідеалістичний і метафізичний характер.

Педоцентрична дидактика (прогресивістська, реформаторська, навчання шляхом роблення) американського філософа, психолога й педагога Дж. Дьюї (1859-1952). Назву «педоцентрична» вона має тому, що Дж. Дьюї запропонував будувати процес навчання, виходячи з потреб, інтересів і здібностей дитини. Метою навчання повинен бути розвиток загальних і розумових здібностей, різноманітних умінь дітей.

На противагу авторитарній дидактиці гербартистів педоцентрична дидактика акцентує на розвитку власної активності учнів і доходить висновку, що зв'язок навчання з життєвими потребами дає набагато кращі результати, ніж «вербальне» (словесне, книжне) навчання, засноване на запам'ятовуванні знань.

Дж. Дьюї розробив концепцію «повного акту мислення», згідно з якою мислити людина починає тоді, коли зустрічається з труднощами, подолання яких має для неї важливе значення. Пізніше за «труднощами» закріпилася назва «проблема». Дьюї вважав, що правильно побудоване навчання має бути проблемним.

Практика відкидає універсальні моделі ступенів навчання (як за Гербартом, так і за Дьюї), що стосуються всіх навчальних предметів і всіх рівнів навчальної роботи, оскільки останні набувають формального характеру. Навчання не може бути ні «цілком проблемним» (за Дьюї), ні «цілком вербальним» (за Гербартом), ні іншим монічним процесом. Негативно

позначається на рівні та якості знань учнів і те, що вони не беруть участі в процесі закріплення знань, розвитку певних умінь.

Таким чином, перед дидактикою виникла дилема: шляхом директивного навчання дати системну, загальну, фундаментальну освіту високого академічного рівня, втративши при цьому індивідуальність, психологічну своєрідність і розвиток особистості, або надати дитині ініціативу в навчанні, відштовхуючись від її потреб, використовуючи навчання через роблення, - і втратити системність у знаннях учнів, знизити рівень освіти в школі.

Наступні пошуки в дидактиці були спрямовані на те, щоб зберегти все краще з попередніх дидактичних систем і знайти нове вирішення актуальних проблем. Дидактику, яка зайнялася цими пошуками, назвали новою.

Серед нових напрямків заслуговує на увагу концепція навчання «шляхом здійснення відкриттів», розроблена відомим американським психологом і педагогом Дж. Бруннером. Згідно з нею учні пізнають світ, набувають знань шляхом власних відкриттів. При цьому вони напружують усі пізнавальні сили, розвивають продуктивність мислення, самостійно роблять узагальнення, набувають умінь та навичок їх практичного застосування.

Принципові положення, які визначають загальну організацію, відбір змісту, вибір форм і методів сучасного навчання, обумовлені загальною методологією педагогічного процесу. Водночас, відображаючи всі суттєві властивості педагогічного процесу (двосторонність, єдність змістової і процесуальної сторін, спрямованість на всебічний розвиток особистості), навчання має певні відмінності.

Навчання учня є специфічним видом пізнання об'єктивного світу. Специфіка полягає у тому, що учень пізнає суб'єктивно нове, тобто він не відкриває наукових істин, а засвоює вже накопичені наукою уявлення, поняття, закони, теорії, факти. Якщо шлях пізнання вченого пролягає через експеримент, наукові роздуми, спроби і помилки, теоретичні обґрунтування та ін., то пізнання учня завдяки майстерності вчителя відбувається швидше і легше. Новий матеріал спеціально адаптується до його вікових та індивідуальних можливостей. Цілеспрямованому і повноцінному пізнанню сприяє і вплив учителя (безпосередній чи опосередкований). Все це означає, що навчання учня є таким процесом пізнання, який управляється учителем.

Процес навчання науковці поділяли на три логічні **етапи**:

- чуттєве сприймання — вплив предметів зовнішнього світу на учня; перетворення чуттєвого сприймання через свідомість на уявлення;
- розумове пізнання — переробка уявлень через виявлення істотних ознак предметів, узагальнення, абстрагування на поняття;
- ідейне пізнання — формування певного переконання, світогляду, який впливає на творчу діяльність людини.

Для сучасної школи цінною є вимога вивчення рідної мови і літератури, які мають бути провідними у початковому навчанні. Особливе місце належить таким дидактичним принципам, як: усвідомленість, систематичність, послідовність, наочність, міцність засвоєння знань.

Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення дидактичної системи.
2. На які види поділяють дидактичні концепції залежно від розуміння суті процесу навчання?
3. Охарактеризуйте традиційну дидактичну концепцію.

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Ознайомитися з основними положеннями системного підходу до навчального процесу. Визначити основні складові системи навчання.

Завдання 2. Ознайомитись поняттям дидактична система. Порівняти за основними ознаками найпоширеніші дидактичні концепції. Результати навести у вигляді таблиці (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика дидактичних концепцій

Дидактична концепція	Основні риси	Переваги	Недоліки
...	...	...	...

Завдання 3. Обґунтуйте шляхи удосконалення змісту навчання, модернізації його форм і методів.

Самостійна робота 2.

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ЗМІСТУ ОСВІТИ. СТРУКТУРА ЗМІСТУ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ. ОСНОВНІ ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ОСВІТИ

Мета: ознайомлення з структурними компонентами змісту освіти, визначення структури змісту загальної освіти та аналіз чинників, що впливають на формування змісту освіти.

Основні терміни і поняття: зміст освіти, структурні компоненти змісту освіти, формування змісту освіти.

План

1. Структурні компоненти змісту освіти,
2. Структура змісту загальної освіти та аналіз
3. Чинники, що впливають на формування змісту освіти.

Методичні вказівки

У зв'язку з утвердженням ідей гуманізації освіти в педагогіці все більше поширюється особистісно зорієнтований підхід до виявлення змісту освіти. При такому підході, що забезпечує свободу вибору змісту освіти з метою задоволення духовних, культурних, освітніх і життєвих потреб особистості,

гуманне ставлення до неї, становлення її індивідуальності й забезпечення можливості самореалізації в культурно-освітньому просторі, абсолютною цінністю освіти є сама людина. За особистісно зорієнтованим підходом зміст освіти визначають не знання, а людина, яка має свободу вибору змісту освіти для задоволення своїх освітніх, духовних, культурних, життєвих потреб особистості, яка розвивається, відбувається становлення її індивідуальності, можливості самореалізації в культурно-історичному просторі.

З позицій практико-орієнтованого підходу, в основі якого лежить попередній досвід, зміст освіти розглядають як поєднання чотирьох компонентів (рис. 1).

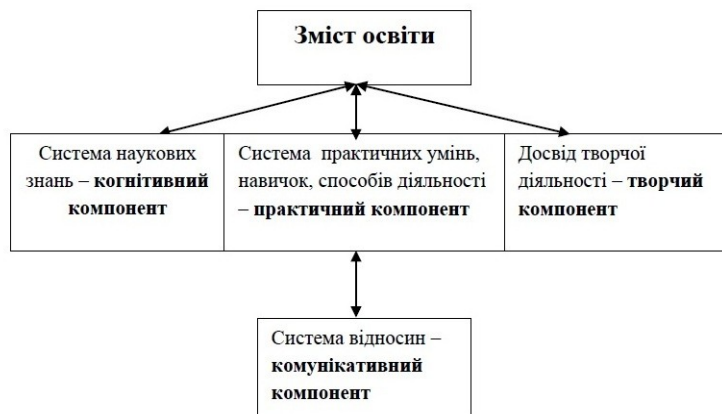

Рис. 1. Структурні компоненти змісту освіти

Когнітивний досвід особистості – це система знань про природу, суспільство, мислення, техніку, способи діяльності, засвоєння яких забезпечує формування у свідомості учнів наукової картини світу, озброює діалектичним підходом до пізнавальної і практичної діяльності. Це основний компонент, оскільки без знань неможлива будь-яка діяльність.

Практичний досвід – це набуті вміння і навички, які виробило людство. Уміння і навички поділяються на зовнішні (практичні) і внутрішні (інтелектуальні), загальні і специфічні, загально навчальні, загально інтелектуальні і т. ін. Отже, практичний компонент – це система загальних інтелектуальних і практичних умінь і навичок, які є основою конкретних видів діяльності і забезпечують здатність молодих людей до збереження культури.

Досвід творчої діяльності – це творчі прояви особистості в різних видах діяльності: самостійне перенесення знань і вмінь у певну ситуацію; бачення структури об'єкта і його навої функції; самостійне комбінування відомих способів діяльності в нові; знаходження різних способів вирішення проблеми та альтернативних доказів; побудова принципово нового способу вирішення проблеми, що є комбінацією відомих способів.

Досвід людських відносин – це оволодіння системою мотиваційно-ціннісних та емоційно-вольових відносин. Це оцінне ставлення до довкілля, людей, це культура почуттів.

Питання для самоперевірки

1. Схарактеризуйте структурні компоненти змісту освіти.
2. Схарактеризуйте структурні компоненти змісту загальної освіти.
3. Назвіть основні чинники впливу на формування змісту освіти.

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Розглянути вплив на формування змісту освіти об'єктивних і суб'єктивних чинників, таких як: потреби суспільства, що формуються відповідно до стану розвитку науки й техніки, потреби особистості, що формуються відповідно до рівня розвитку суспільства й сучасного стану розвитку науки і практики.

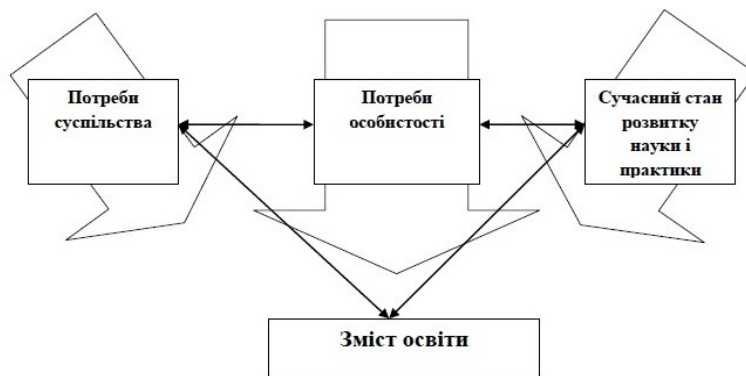

Рис.2. Основні чинники впливу на формування змісту освіти

Завдання 2. Схарактеризувати основні чинники впливу на формування змісту освіти. Результати навести у вигляді таблиці (табл. 2).

Таблиця 2

Характеристика основних чинники впливу на формування змісту освіти

Основні характеристик	Основні чинники впливу на формування змісту освіти			
	...	...	...	
	...	...	...	...

Самостійна робота 3.

**РОЗВИТОК СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ.
СИСТЕМНИЙ ПІДХІД У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ
ЯК ПЕДАГОГІЧНА СИСТЕМА**

Мета: ознайомлення з особливостями розвитку системи фізичного виховання в Україні, особливостями педагогічних систем у фізичному вихованні та спорті.

Основні терміни і поняття: системний підхід, педагогічна система, фізичне виховання, засоби фізичного виховання,.

План

1. Розвиток системи фізичного виховання в Україні.
2. Системний підхід його місце та роль у науковому пізнанні.
3. Особливості педагогічних систем у фізичному вихованні та спорті

Методичні вказівки

Система фізичного виховання (СФВ) тісно пов'язана з іншими соціально-економічними системами суспільства: економікою, політикою, наукою і культурою. Будучи однією із сфер прояву суспільних відносин, вона розвивається під впливом змін які відбуваються в даних системах. Своїми різними формами система фізичного виховання включена у всі основні види соціальної діяльності людини. Вона задовольняє не тільки потреби в русі (біологічні), а і соціальні – формування особистості, вдосконалення суспільних відносин. Реалізуючи свої специфічні функції СФВ здатна повністю задовільнити потреби людей в руховій активності, забезпечуючи високий рівень здоров'я і фізичної дієздатності. Реалізуючи свої виховні, педагогічні функції система фізичного виховання вирішує завдання естетичного, трудового, інтелектуального розвитку.

Система фізичного виховання входить до суспільного виробництва і впливає на нього опосередковано через суб'єкта виробничих відносин – людину. Вона задовольняє не тільки потреби в рухах але і соціальні потреби (формування особи, вдосконалення суспільних відносин). Лише система фізичного виховання, реалізуючи свої специфічні функції, може цілком задовільнити потреби людей в руховій активності, забезпечити їм високий рівень здоров'я і фізичної дієздатності.

Разом з тим, у самій системі фізичного виховання віддзеркалюється все те, що пов'язане з соціальним, економічним і духовним життям суспільства. Чим вищий рівень соціально-економічного розвитку суспільства, тим повніші цінності фізичної культури в житті його громадян, вища частка національного доходу, що використовується на фізичне виховання, вищий рівень здоров'я і довголіття людей.

Будучи частиною (підсистемою) системи виховання, національна система фізичного виховання сама складається з черги взаємопов'язаних

частин, окремих систем фізичного виховання, які відображають особливості фізичного виховання різних груп населення (дітей, підлітків, молоді, дорослого населення).

Системний підхід – один із головних напрямків методології спеціального наукового пізнання та соціальної практики, мета і завдання якого полягають у дослідженні певних об'єктів як складних систем. Системний підхід сприяє формуванню відповідного адекватного формулювання суті досліджуваних проблем у конкретних науках і вибору ефективних шляхів їх вирішення. Методологічна специфіка системного підходу полягає в тому, що метою дослідження є вивчення закономірностей і механізмів утворення складного об'єкта з певних складових. При цьому особлива увага звертається на різноманітність внутрішніх і зовнішніх зав'язків системи, на процес (процедуру) об'єднання основних понять у єдину теоретичну картину, що дає змогу виявити сутність цілісності системи.

Системний підхід – це категорія, що не має єдиного визначення, оскільки трактується надто широко і неоднозначно. У літературі наводяться наступні трактування або визначення системного підходу:

- інтеграція, синтез розгляду різних сторін явища або об'єкта (А. Холл);
- адекватний засіб дослідження і розробки не будь-яких об'єктів, що довільно називаються системою, а лише таких, котрі є органічним цілим (С. Оптнер);
- вираження процедур подання об'єкта як системи та способів їх розробки (В. Садовський);
- широкі можливості для одержання різноманітних тверджень та оцінок, які передбачають пошук різних варіантів виконання певної роботи з подальшим вибором оптимального варіанта (Д. Бурчфільд).

Зазначимо, що дуже часто наукове пізнання характеризується певною роздвоєністю: з одного боку – це прагнення до цілісного розгляду об'єктів, а з іншого – до систематизації знання про об'єкт на основі використання певних конкретних, часткових уявлень про нього. Такий підхід має історичне підґрунтя. Так, до середини XIX ст. пізнавальні уявлення про цілісність системи розвивалися на рівні конкретних предметів, при цьому взаємозв'язок та єдність частин були очевидними як за зовнішніми ознаками, так і за властивостями. Спроби пояснення сутності якогось явища (в ширшому плані) мали механістичний, натурфілософський, метафізичний характер. Водночас розвивалися ідеалістичні погляди на природу цілісності системи, починаючи від простих об'єктів і закінчуючи складними. На початку XX ст. наука піднялася на якісно новий щабель розвитку. Головним її надбанням стала проблема структурної організації та забезпечення функціонування складних системних об'єктів, тому в сучасній науці формуються та широко використовуються категорії системності.

У межах загальних уявлень про системи взагалі й педагогічні зокрема, розглянемо фізичне виховання з позицій системного підходу. Отже, фізичне виховання є спеціалізований педагогічний процес цілеспрямованого

систематичного впливу на людину фізичними вправами, природними факторами, гігієнічними факторами з метою зміцнення здоров'я, розвитку фізичних якостей, удосконалення морфологічних та функціональних можливостей, формування і покращення основних життєво важливих рухових навичок, умінь та пов'язаних з ними знань, для забезпечення готовності людини до активної участі у громадському, виробничому та культурному житті.

Система фізичного виховання – історично зумовлений тип соціальної практики фізичного виховання, який являє собою сукупність ідеологічних, програмно-нормативних, теоретико-методичних та організаційних основ. Зазначені компоненти об'єднані соціально-економічним розвитком суспільства. Кожна соціальна система розвитку суспільства зумовлює розвиток системи фізичного виховання.

Головна **функція системи** – фізичне вдосконалення людей. Результативність функціонування системи залежить від її цільової направленості і вдосконалення елементів, які входять в систему. Повноцінне виконання функцій залежить від низки умов, перш за все від характеру суспільно-політичного устрою, всередині якого створюється і розвивається система фізичного виховання. Отже державний устрій обумовлює не тільки ідеологічну спрямованість функціонування системи фізичного виховання але й рівень матеріального забезпечення (будова спортивних споруд, виготовлення спеціального інвентаря, підготовка кадрів) наукового обслуговування, забезпечення методичною літературою.

Мета системи фізичного виховання – очікуваний результат фізичного вдосконалення, формування фізично здорових людей (духовне багатство і моральна чистота).

Завдання системи фізичного виховання: оздоровчі, виховні і освітні. Оздоровчі завдання направлені на розвиток усіх форм і функцій організму людини, зміцнення здоров'я і вдосконалення фізичних якостей. На фізичний розвиток впливає три групи факторів: біологічні, кліматогеографічні й соціальні. *Біологічні фактори* (спадковість). *Кліматогеографічні* (кліматичні і метеорологічні умови: короткий світловий день, сильні морози, вологість). *Соціальні фактори* (умови матеріального життя, трудової і навчальної діяльності).

Виховні завдання – всебічний і гармонійний розвиток особистості в єдності її духовних і фізичних сил.

Освітні завдання – формування певних систем рухових вмінь і навичок на оволодіння спеціальними знаннями, в результаті чого людина набуває певний рівень фізичної освіти.

Якщо розглядати модель фізичного виховання як педагогічної системи, то в її структурі можна виокремити основні модулі: теоретико-методологічний, операційно-діяльнісний і критеріально-оцінний. Теоретико-методологічний структурний модуль моделі фізичного виховання включає в себе такі компоненти моделі, як ціль, обумовлену соціальним замовленням суспільства, основні методологічні підходи, принципи, та педагогічні умови ефективної

реалізації процесу. Операційно-діяльнісний структурний модуль моделі фізичного виховання включає в себе такі компоненти як етапи, форми і засоби, серед яких можна виокремити і нетрадиційні засоби фізичного виховання. Критеріально-оцінний структурний модуль моделі включає компоненти, які є складовими педагогічного моніторингу.

Питання для самоперевірки

1. Надайте визначення поняттю «система».
2. Схарактеризуйте системний підхід у сучасній освіті.
3. У чому основна мета створення і функціонування педагогічної системи?

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Ознайомитись зі змістом структурних модулів моделі педагогічного процесу (фізичне виховання) (табл. 3).

Таблиця 3

Структурні модулі та компоненти моделі педагогічного процесу

Структурні модулі	Компоненти
Теоретико-методологічний	- ціль, обумовлена соціальним замовленням суспільства
	- основні методологічні підходи до організації процесу
	- принципи організації процесу <i>формування</i>
	- педагогічні умови ефективної реалізації процесу
	- зміст
Операційно-діяльнісний	- етапи
	- форми і методи
	- засоби
Критеріально-оцінний	- рівні <i>сформованості</i>
	- критерії й оцінка

Завдання 2. Визначити зміст компонентів Критеріально-оцінного структурного модуля моделі педагогічного процесу (фізичне виховання). Результати надати у вигляді презентації засобами інфорграфіки.

Самостійна робота 4.**СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ДИДАКТИЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ У
ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ В УМОВАХ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ
СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ**

Мета: надання теоретичних відомостей щодо характеристики, особливостей та типології дидактичних засобів сучасного уроку.

Основні терміни і поняття: дидактичні засоби, типології дидактичних засобів, засоби, що автоматизують процес навчання, засоби фізичного виховання.

План

1. Характеристика дидактичних засобів сучасного уроку.
2. Типології дидактичних засобів..
3. Засоби фізичного виховання в структурі дидактичних засобів навчання

Методичні вказівки**Характеристика дидактичних засобів сучасного уроку.**

Серед багатьох типологій дидактичних засобів простотою відрізняється класифікація, здійснена Едвардом Флемінгом і Яном Якобі. Вони підрозділяють **дидактичні засоби на три групи**.

Природні засоби, що безпосередньо представляють саму дійсність.

Технічні засоби, що побічно відображають дійсність. До цієї групи відносять візуальні, аудіовізуальні, маніпуляційні, автоматичні засоби і моделі.

Символічні засоби, що представляють дійсність за допомогою відповідної символіки, наприклад живого і друкованого слова, звуків, технічних малюнків, графіків і т.п.

Характеристика найчастіше використовуваних на всіх щаблях школи *дидактичних засобів*.

Ця класифікація включає наступні категорії:

1. Прості засоби:

Словесні засоби: насамперед підручники й інші друковані тексти.

Прості візуальні засоби: оригінальні предмети, моделі, картини, діаграми, карти.

2. Складні засоби:

Механічні візуальні засоби, що дозволяють передавати зображення за допомогою технічних пристроїв, наприклад фотоапарата, діаскопа, епідіаскопа, мікроскопа, телескопа.

Аудіювальні засоби, що дозволяють передавати звуки і шуми – за допомогою програвача, магнітофона або радіо.

Аудіовізуальні засоби, що об'єднують зображення із звуком: звуковий фільм чи телебачення.

Засоби, що автоматизують процес навчання, до яких можна віднести дидактичні машини, лінгвістичні кабінети, називані мовними лабораторіями, а також комп'ютери чи електронні й аналогові цифрові машини.

Ця класифікація підкреслює певну особливість перерахованих засобів, послідовність її позицій вибудована від простого до складного, що дозволяє усе більш повно замінити усе більше дій вчителя й учня. Якщо в тексті підручника друковане слово тільки замінює живу мову вчителя, то візуальні й аудіювальні засоби з третьої і четвертої груп дозволяють одержати нову якість, що жива мова могла тільки описати, але не відтворити.

Засобами фізичного виховання називають ті чинники, за допомогою яких здійснюється вплив на людину з метою її фізичного вдосконалення та оздоровлення.

До засобів фізичного виховання належать: фізичні вправи, природні сили та гігієнічні чинники.

Фізичні вправи є основним і специфічним засобом фізичного виховання. Вони носять характер свідомих рухових дій. Найвищої ефективності фізичного виховання можна досягнути за умови комплексного застосування засобів, тобто рухова активність повинна здійснюватися здебільшого за сприятливих природних умов і при чіткому дотриманні правил особистої гігієни.

Рухова активність людини передбачає виконання окремих рухів, «рухових дій» та цілісної рухової діяльності. Рух – це моторна функція організму, що виражається у зміні положення тіла або окремих його частин. Розрізняють рухи вроджені й набуті. *Фізичні вправи* – це рухові дії, за допомогою яких вирішуються завдання фізичного виховання (освітні, виховні й оздоровчі) і підпорядковуються його закономірностям.

Фізичні вправи виконуються відповідно до закономірностей фізичного виховання. Вони є одним із засобів передачі суспільно-історичного досвіду в цілому і в галузі фізичного виховання зокрема. Фізичні вправи впливають на морфофункціональний і психічний стан людини, задовольняють її природну потребу в руховій діяльності.

Фізичні вправи є предметом навчання у фізичному вихованні.

Природні сили, чинники гігієни є *допоміжними засобами*. Завдяки їм суттєво зростає результативність основного засобу, створюються умови для ефективного впливу фізичних вправ на тих, хто займається, а також успішної організації та проведення занять. Основні й допоміжні засоби фізичного виховання необхідно використовувати в комплексі.

Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняттю «засоби навчання».
2. Схарактеризуйте дидактичні засоби сучасного уроку.
3. Назвіть основні відмінності простих і складних засобів.

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Ознайомитись з типологією дидактичних засобів сучасного уроку. Визначити чинники типології дидактичних засобів.

Завдання 2. Обґрунтуйте зв'язок між процесом навчання і використовуваними в ньому дидактичними засобами. Результати навести у вигляді таблиці (табл. 4)

Таблиця 4

Дидактичні засоби у процесі навчання

Дидактичні засоби	Етапи навчального процесу		
	...	...	...
...	...	...	...

Самостійна робота 5.

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ НАОЧНОСТІ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ. ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ГАДЖЕТІВ У ПРОЦЕСІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Мета: надання теоретичних відомостей щодо особливостей та принципів застосування засобів наочності та сучасних гаджетів у процесі фізичного виховання.

Основні терміни і поняття: схеми-опори, статичний матеріал мультимедійного показу слайдів, новітні гаджети.

План

1. Застосування наочності на уроках фізичної культури.
2. Засоби мультимедійних технологій
3. Новітні гаджети - фітнес-браслети, трекери, спортивні годинники..

Методичні вказівки

Удосконалення навчально-виховного процесу потребує підвищення якості уроку, пошуку ефективних форм і методів роботи. Від якості кожного уроку, системи уроків із тем усього курсу в цілому залежить успіх навчання. Учитель у процесі навчання впливає на учнів системою спеціальних методів і засобів. Одночасно зростають також вимоги до якості навчально-наочних посібників та використання їх на уроках у школі.

Застосування наочності на уроках фізичної культури відіграє переважно допоміжну роль, однак іноді навчальний матеріал (наприклад складно координовані вправи, складна техніка рухів, які учні не можуть безпосередньо спостерігати) має такий характер, що без унаочнення правильне уявлення взагалі неможливе. Щоб запобігти звуженню поняття або уявлення, доцільно використовувати різні зразки зображення об'єкта. Це дасть змогу учням розпізнати типове, зробити крок від конкретного до абстрактного, перейти від уявлення до поняття.

Важливе джерело чуттєвого досвіду майже на всіх уроках – актуалізація емоційних спостережень дітей. Це положення глибоко розвинув у своїх працях В.О.Сухомлинський. Природа мозку дитини, – писав він, – потребує, щоб її розум виховувався біля джерела думки – серед природи, щоб думка переключалася з наочного образу на «обробку» інформації про цей образ. Якщо ж ізолювати дітей від природи, якщо з перших днів навчання дитина сприймає тільки слово, то клітини мозку швидко стомлюються й не справляються з роботою, яку пропонує вчитель. А цим клітинам треба розвиватися, міцніти, набиратися сил. Вчасно використана виразна наочність – це змістове й емоційне підживлення процесів сприймання, мислення, пам'яті.

Отже, **вибір наочності** для конкретного уроку зумовлюється не тільки його навчальною метою, а й іншими чинниками. Зокрема, специфікою мікросередовища школи й попереднім рівнем фізичної готовності дітей, їхнім

емоційним станом, віком, резервом навчального часу та рівнем соматичного здоров'я.

Ефективність процесу сприймання підвищується тоді, коли перед учнями ставляться спеціальні завдання, проводяться спостереження, які спонукають їх придивлятися чи прислухатися до нових об'єктів, виділяти їхні характерні ознаки, об'єднувати в єдине ціле, позначати певними словами. У таких ситуаціях в учнів швидше розвивається спостережливість, ніж тоді, коли сприймання наочних об'єктів є тільки ілюстрацією готових знань, повідомлюваних учителем.

Показники розвитку спостережливості – це вдосконалення перцептивного аналізу й синтезу об'єктів, виділення та об'єднання в єдине ціле малопомітних їхніх ознак і властивостей, підвищення точності їх словесного опису, формування установки на спостереження.

Найперша властивість сприймання – *вибірковість*. Завдяки запитанням учителя, попередньому досвіду, учень вихоплює зором, слухом ті чи інші сторони того, що спостерігає. І чим менший віковий сенс, тим більше значення мають конкретність та особистісна значущість установки вчителя на сприймання. Не можна залишити поза увагою й вплив фону на якість сприймання. Але й це відволікає увагу учнів, адже навчальна сутність картки, таблиці має чітко проглядатися. Водночас на схемах-опорах добре використовувати розпізнавальні властивості рухів, положень, умовні позначення для виділення головного, зв'язків між елементами схеми.

Статичний матеріал мультимедійного показу слайдів школярі сприймають значно легше, ніж динамічний у кінофільмі: вони встигають розглянути деталі зорового ряду, осмислити їх у цілому. Істотну роль тут відіграють яскраві барви й виразні лінії.

При навчанні елементам техніки фізичних вправ важливе значення має чітке осмислення основних деталей рухів. А для того, щоб уявити виконання будь-якого технічного чи тактичного прийому, його потрібно побачити. Необхідність розробки і введення **мультимедійних технологій**, як засобів представлення навчального матеріалу базується на тому, що при усному викладенні матеріалу учень за хвилину сприймає і здатен опрацювати до однієї тисячі умовних одиниць інформації, а при «підключенні» органів зору до 100 тисяч таких одиниць. Зорова система дає головному мозку більше 90% сенсорної інформації. Очевидна висока ефективність використання мультимедійних засобів при навчанні техніки рухів, базування на зоровому і слуховому сприйнятті матеріалу. З розвитком мережі Інтернет, кожен має доступ до трансляцій ігор, відеороликів, крупних планів ігрових моментів. Розробка дидактичних засобів узагальнює та систематизує інформацію, науково обґрунтовує технічні прийоми.

Сучасний навчальний процес складно уявити без використання електронних підручників, мультимедіа, тестуючих і контролюючих комп'ютерних програм. У зв'язку з цим актуальним є розробка методики впровадження мультимедіа-технологій у процес пізнання, використання яких

могло б внести певний вклад в ефективність навчання з предмету «Фізична культура».

Насправді, теоретичних знань у вигляді підручників, статей та іншого не завжди достатньо. Кожен учень – це індивідуальність. Тому для ефективної роботи та досягнення бажаних результатів доцільно було б відслідковувати щоденні рухові досягнення, аналізувати, своєчасно виявляти рухові помилки та корегувати їх. Тому в діяльності учителя фізичної культури стають в нагоді новітні гаджети – фітнес-браслети та трекери.

Технології розвиваються з неймовірною швидкістю, надаючи нові рішення, що покращують якість життя. Спочатку можна було рахувати кількість калорій у спеціальних програмах на комп'ютері, потім вони перейшли до смартфона разом з додатками, що відслідковують перебіг сну та рухову активність учня. Але телефон не завжди ефективний засіб на уроці фізичної культури. Отже для комплексного підходу необхідне дещо те, що поєднуватиме можливість відслідковувати різноманітну рухову діяльність учнів. І тут у пригоді стають фітнес-браслети та трекери.

«Професійні» гаджети для спорту існують давно. Але вони не завжди зрозумілі або доступні, а тому не отримали масового розповсюдження. У свою чергу фітнес-браслети дають можливість кожному учню розпочати вести здоровий спосіб життя та досягти бажаних результатів.

Принцип їх роботи максимально простий – пристрій одягається на руку або кріпиться до шиї у вигляді «кулону», а також ставиться додаток на телефон. Пристрій буде фіксувати основні фізіологічні показники (насиченість крові киснем та ЧСС, щоденну рухову активність та перебіг сну, кількість затрачених калорій тощо) та надасть «аналітику» для подальшого корегування дій.

Питання для самоперевірки

1. Назвіть основні види засобів наочності у сучасному уроці.
2. Схарактеризуйте особливості впровадження мультимедійних засобів навчання.
3. Дайте визначення поняттю «новітні гаджети у фізичному вихованні».

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Ознайомитись з особливостями та принципами застосування засобів наочності та сучасних гаджетів у процесі фізичного виховання.

Завдання 2. Схарактеризувати особливості впровадження новітніх гаджетів у фізичному вихованні: засоби досягнення мети (постановка мети, нагадування, повідомлення); контролю активності (крокомір, відстеження активності, вибір виду тренувань); контролю ваги (лічильник калорій, щоденник харчування, сканер штрих-кодів); контролю сну (відстеження кількості та якості сну, розумний будильник); контролю пульса; контролю навантаження за добу, тиждень, місяць, рік. Результати навести у вигляді таблиці (табл. 5).

Особливості впровадження новітніх гаджетів у фізичному вихованні

Новітні гаджети	Характеристика			
	Функція	Основні риси	Переваги	Недоліки
...	...	...		...

Самостійна робота 6.

ЗАСОБИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ

Мета: надання теоретичних відомостей щодо специфіки, змісту та принципів побудови навчального процесу з використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій у фізичному вихованні.

Основні терміни і поняття: засоби інформаційно-комунікаційних технологій, комп'ютерні програми, програмування занять фізичною культурою

План

1. Значення інформаційно-комунікаційних технологій для покращення якості освіти.
2. . Принципи використання інформаційно-комунікаційних технологій у фізичному вихованні.
3. . Програмування занять фізичною культурою залежно від фізичного стану школярів з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Методичні вказівки

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес може не лише підвищити ефективність навчання, а й формувати фізичну культуру особистості, що виражається в посиленні мотивації до занять фізичними вправами, веденні здорового способу життя, необхідності фізично розвиватися й удосконалюватись. Відтак, застосування комп'ютерних технологій – важливий резерв вдосконалення змісту освіти у сфері фізичної культури і спорту. Діапазон можливостей застосування комп'ютерних програм дуже широкий: для навчання, розвитку фізичних якостей, психологічного тренінгу, педагогічного контролю, що є вагомими аргументами для здійснення індивідуального підходу у фізичному вихованні і при підготовці спортсменів різної кваліфікації.

Інформаційно-комунікаційні технології у фізичному вихованні і спорті використовуються для:

- статистичного аналізу і графічного зображення цифрового матеріалу;

- текстового редагування методичної та ділової документації;
- навчання і контролю теоретичних знань;
- контролю фізичного розвитку і підготовленості;
- підготовки та обробки результатів змагань з різних видів спорту;
- контролю та оптимізації техніки спортивних рухів;
- контролю фізичної роботоздатності;
- створення тренажерних комплексів на базі персональних електронно-обчислювальних машин.

Загальні **характеристики інформаційно-комунікаційних технологій** у фізичному вихованні і спорті:

- інтерактивний режим роботи з комп'ютером;
- інтегрованість з іншими програмними продуктами;
- гнучкість процесу зміни як даних, так і постановки завдань.

Під час занять фізичною культурою необхідно використовувати сучасні педагогічні технології: комп'ютеризоване навчання, інтерактивні види і форми роботи, які збільшують пізнавальну самостійність учителів, учнів та їх батьків, мотивують потребу розвитку інноваційної культури.

Можливості використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі є невичерпними. Інтернет дає можливість безкоштовно як учителям, так і учням, отримати доступ до своїх оцінок, домашнього завдання, презентацій, анімаційних зображень, книг, методичних посібників та інших матеріалів, які раніше були доступні тільки в паперовому вигляді.

Беззаперечною перевагою Інтернету є доступ до найновішої інформації, тому її доцільно використовувати на уроках фізичної культури, що для вчителя дає необмежений простір творчості, розвитку, розв'язання комунікативної функції.

У пригоді стане планшетний комп'ютер, який вдало поєднує можливості телевізора, відеомагнітофона, книги, стає таким електронним документом і носієм необхідної для вчителя інформації, що дозволяє збільшити ефективність, якість та результативність процесу навчання

Сьогодні визначено такі **шляхи впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сфері фізичного виховання і спорту:**

- створення комп'ютерних підручників, навчальних посібників, методичного забезпечення дисципліни, комп'ютерних засобів контролю знань та оцінки якості засвоєння навчального матеріалу;
- тематичних баз даних, спрямованих на інформаційну підтримку відповідної навчальної дисципліни тощо.
- комп'ютерні засоби пошуку та опрацювання інформації – довідкові системи у формі електронних картотек, призначених для інформаційного супроводу навчального процесу. Електронні картотеки об'єднують окремі джерела інформації в один потік, є зручною формою подачі інформації і відкривають можливість для роботи з нею.

Програмне забезпечення повинне відображати діючий навчальний план і бути пов'язаним в часі з навчальним планом школи. Таким чином, однією з провідних науково-методичних проблем в даному випадку стає створення

методології проектування сучасних навчальних (інформаційних) технологій стосовно шкільної освіти, особливо - у сфері фізичного виховання.

Технологія комп'ютерного навчання розглядається як навчання з урахуванням кінцевих результатів діяльності людини, причому йому додається характер стійкого, цілеспрямованого і ефективного процесу пізнання.

При розробці теорії управління пізнавальною діяльністю за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій не можна відстоювати спрощену точку зору, вважаючи, що технічний засіб сам управляє складними психологічними процесами, один з яких - навчання людини. Інформаційно-комунікаційні технології – тільки засіб і посередник між вчителем і учнем, а управління пізнавальною діяльністю відбувається тільки в межах моделі, вибраної педагогом на етапах становлення навчального курсу і проведення занять.

Вибір викладачем характеру управляючих дій залежить як від мети навчання, так і від наявних обмежень. Необхідно раціонально розподілити засоби між різними видами процесу навчання і на цій основі забезпечити оптимальну поведінку студентів, учнів у «просторі знань».

Засоби інформаційно-комунікаційних технологій як технічні засоби навчання розвиваються в рамках існуючого навчального процесу, тому повинні більшою або меншою мірою бути сумісними з цим процесом з погляду управляючих дій, але в той же час створювані або створені інформаційно-комунікаційні технології можуть активно впливати на зміни не тільки методики викладання, але й цілком на всю технологію навчального процесу.

Реалізація нових видів управляючих дій в умовах застосування інформаційно-комунікаційних технологій в значній мірі спрощується завдяки індивідуалізації навчання і можливостям швидкого контролю знань як нового матеріалу, так і будь-якого пройденого. Додатково можна вводити дистанційне навчання та вебінари.

Питання для самоперевірки

1. Якими є шляхи впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сфері фізичного виховання і спорту?
2. Назвіть загальні характеристики інформаційно-комунікаційних технологій у фізичному вихованні і спорті.
3. Схарактеризуйте основи управління пізнавальною діяльністю за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Завдання для самостійного виконання

Завдання 1. Ознайомитись з особливостями впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес.

Завдання 2. Сформулюйте основні принципи програмування занять фізичною культурою залежно від фізичного стану школярів з використанням засобів інформаційно-комунікаційних технологій. Результати надати за допомогою засобів інфографіки.

ГЛОСАРІЙ

Аналітичний (грец. analysis – розкладання) метод – метод навчання, що передбачає виділення з цілого окремої частини.

Бесіда – словесний питально–відповідний метод навчання, завданням якого є спонукання учнів до актуалізації відомих і засвоєння нових знань шляхом самостійних роздумів, висновків і узагальнень.

Виокремлення основного – метод навчання, що передбачає конкретизацію предмета пізнання, розподіл інформації на логічні частини та їх порівняння, відокремлення основного від другорядного.

Відеометод – наочний багатофункціональний метод навчання, який полягає у використанні відеоматеріалів і активізує наочно–чуттєве сприймання, забезпечує більш легке і міцне засвоєння знань в їх образно–понятійній цілісності та емоційній забарвленості.

Вправа – практичний метод навчання, який передбачає планомірне, організоване, повторне виконання дій з метою оволодіння ними або підвищення їх якості.

Дедуктивний (лат. deductio – відведення) метод – метод навчання, що передбачає перехід у пізнанні від загального до конкретного.

Демонстрування – метод навчання, який полягає у наочно–чуттєвому ознайомленні учнів з явищами, процесами, об'єктами в їх природному вигляді.

Дидактика (грец. didaktikos – повчальний) – галузь педагогіки, що вивчає теорію освіти і навчання, його закономірності, функції, категорії, форми і методи.

Дидактична гра – спеціально створена ситуація (модель реальності), з якої учням запропоновано знайти вихід.

Дидактичні категорії – найбільш загальні і фундаментальні поняття, що відображають суттєві властивості і відношення навчального процесу.

Диспут – словесний метод навчання, суть якого полягає в цілеспрямованому зіставленні різних поглядів на наукову чи суспільну проблематику з метою формування в учнів оцінних суджень, зміцнення світоглядних позицій.

Домашня робота – самостійне виконання учнями навчальних завдань після уроків.

Дослідницький метод – метод навчання, який передбачає творче застосування знань, оволодіння методами наукового пізнання, формування досвіду самостійного наукового пошуку.

Загальна освіта – процес і результат оволодіння основами наук, необхідних для формування світогляду та моральних якостей.

Закономірності навчання – суттєві, необхідні зв'язки між процесом навчання і соціальними процесами, а також зв'язки внутрішнього характеру (між метою і змістом, формами).

Засвоєння – пізнавальна активність особистості, внаслідок якої формуються знання, уміння та навички.

Засоби навчання – матеріально–технічні засоби, що виконують специфічні допоміжні функції в навчальному процесі.

Зміст освіти – система наукових знань, умінь, навичок, оволодіння якими забезпечує всебічний розвиток розумових і фізичних здібностей учнів, формування їхнього світогляду, моралі, поведінки, підготовку до праці та життя.

Ілюстрування – наочний метод навчання, який передбачає показ і сприйняття предметів, процесів і явищ у їх символічному зображенні за допомогою плакатів, карт, портретів, фотографій, схем, репродукцій, звукозаписів тощо.

Індуктивний (лат. *inductio* – наведення) метод – метод навчання, що забезпечує перехід від одиничного до загального в пізнавальному процесі.

Інструктаж – словесний метод навчання, який передбачає ознайомлення зі способами виконання завдань, інструментами, матеріалами, технікою безпеки, показ трудових операцій та організацію робочого місця.

Конкретизація – метод навчання, що передбачає перехід від безпосередніх вражень до суті спостережуваного явища.

Консультація (лат. *consultatio* – звернення за порадою) – форма організації навчання, що полягає в наданні вчителем порад учням з метою скоригувати, систематизувати їхні знання, зорієнтувати у вимогах і структурі навчальної програми.

Контроль (франц. controle – перевірка) – виявлення, вимірювання і оцінювання знань та умінь учнів.

Макроструктура уроку – послідовність етапів уроку; в уроках одного типу вона однакова.

Метод (грец. metodos – шлях до чого–небудь) навчання – спосіб упорядкованої взаємопов'язаної діяльності вчителя й учнів, спрямованої на розв'язання завдань освіти.

Метод моделювання – метод навчання, що полягає у створенні абстрактних емпіричних моделей виучуваних явищ.

Метод проблемного викладу – метод навчання, який передбачає постановку вчителем перед учнями проблеми і визначення шляхів її розв'язання з приховуванням можливих пізнавальних суперечностей.

Методологія дидактики – вчення про принципи побудови, форми і способи наукового пізнання дидактичного процесу.

Модуль – задокументована завершена частина освітньо–професійної програми (навчальної дисципліни, практики, державної атестації), що реалізується відповідними формами навчального процесу.

Мотивація учіння – комплекс мотивів, які спонукають і спрямовують пізнавальну діяльність учнів, визначають її успішність.

Навчальна дискусія – словесний метод навчання, суть якого полягає в обміні поглядами щодо конкретної проблеми з метою набуття нових знань, зміцнення власної думки, формування вміння її обстоювати.

Навчальний процес – перебіг навчання, що охоплює всі його компоненти: викладача, учня, методи, прийоми, форми і засоби, матеріально–технічне забезпечення та ін.

Оцінка – кількісний показник якості результатів навчально–пізнавальної діяльності учнів.

Порівняння – метод навчання, що полягає у виявленні подібностей та відмінностей між предметами чи явищами.

Пояснення – словесний метод навчання, основне завдання якого полягає в розкритті причинно–наслідкових зв'язків і закономірностей у розвитку природи, людського суспільства і людського мислення.

Пояснювально-ілюстративний метод – метод навчання, спрямований на повідомлення готової інформації різними засобами (словесними, наочними, практичними) та усвідомлення і запам'ятовування цієї інформації учнями.

Правила навчання – положення, якими має керуватися вчитель у викладанні.

Практична робота – метод навчання, спрямований на поглиблення і закріплення теоретичних знань та перевірку наукових висновків.

Прийом навчання – елемент методу, що становить сукупність навчальних ситуацій, спрямованих на досягнення його проміжної мети.

Принципи (лат. ргіпсіріит – основа, першооснова) навчання – система вихідних, основних вимог до навчання, дотримання яких забезпечує ефективне виконання завдань учіння і розвитку особистості.

Процес навчання – спеціально організована і змодельована пізнавальна діяльність, що охоплює викладання вчителя та учіння учнів.

Репродуктивний метод – метод навчання, спрямований на відтворення учнем способів діяльності за визначеним учителем алгоритмом.

Робота з книгою – багатофункціональний метод словесної групи, що полягає в опрацюванні літератури різних видів і спрямований на формування нових знань, їх закріплення, вироблення вмінь і навичок та реалізацію контрольно–корекційної функції в умовах урочного та позаурочного навчання.

Розповідь – монологічний виклад навчального матеріалу, який використовують для послідовного та емоційного повідомлення знань.

Самоосвіта – специфічний вид діяльності, яку особистість здійснює добровільно з метою задоволення пізнавальних потреб чи покращення своїх особистісних якостей або здібностей.

Самостійна робота – діяльність студентів, яка полягає в самостійному визначенні мети, завдань, засобів їх досягнення на основі пізнавальних потреб та інтересів, виборі власного пізнавального шляху, спрямованого на створення творчого освітнього продукту, аналізі результату.

Синтетичний (грец. synthesis – з'єднання) метод – метод навчання, що передбачає уявне або практичне поєднання виділених шляхом аналізу елементів або властивостей предмета в єдине ціле.

Спостереження – наочний метод навчання, який передбачає тривале цілеспрямоване сприймання об'єктів чи явищ з фіксацією змін, які в них відбуваються, і виявлення на цій основі внутрішніх зв'язків і залежностей, розкриття сутності явищ.

Технологія навчання – упорядкована сукупність і послідовність методів і процесів, які забезпечують реалізацію проекту дидактичного процесу і досягнення діагностованого результату.

Традуктивний (лат.traductio– переміщення) метод – метод навчання, що передбачає рух від окремого до окремого, від одиничного до одиничного, від загального до загального через порівняння за ознаками подібності (аналогії) чи відмінності.

Узагальнення – метод навчання, що полягає в переході від менш загальних до більш загальних знань, абстрагуванні та знаходженні спільних ознак, властивих предметам певної галузі.

Урок – організаційна форма навчання в межах класно–урочної системи, що характеризується відносною завершеністю обмеженого в часі педагогічного процесу, який проводить учитель за певним розкладом із групою учнів постійного складу, однакового віку і рівня підготовки.

Факультатив – форма організації навчання, основними завданнями якої є поглиблення знань учнів старших класів з окремих предметів, розвиток їхніх пізнавальних інтересів і творчих здібностей, підготовка до свідомого вибору професії, до майбутньої праці в певній галузі виробництва, культури і мистецтва.

Форма організації навчання – зовнішнє вираження узгодженої діяльності вчителя й учнів, що здійснюється у встановленому порядку і в певному режимі.

Частково-пошуковий метод - метод навчання, за якого окремі елементи знань повідомляє педагог, а частину учні здобувають самостійно, відповідаючи на поставлені запитання чи розв'язуючи проблемні завдання.

1. Дидактика – це:

- а) наука про навчання;
- б) наука про виховання;
- в) наука про навчання й освіту.

2. Навчання – це:

- а) діяльність учня по оволодінню знаннями;
- б) діяльність учителя з передачі знань;
- в) діяльність учителя й учня, спрямована на оволодіння учнем науковими знаннями та вміннями.

3. Освіта – це:

- а) процес набуття знань;
- б) результат навчання;
- в) процес і результат набуття наукових знань, умінь і навичок.

4. Самоосвіта – це:

- а) діяльність учня по оволодінню знаннями;
- б) діяльність учителя з передачі знань учням;
- в) правильної відповіді немає.

5. Що в перекладі з грецької означає слово „дидактика”?

- а) виховання;
- б) навчання;
- в) учення.

6. Хто першим увів термін „дидактика”?

- а) Я.А.Коменський;
- б) К.Д.Ушинський;
- в) В.Ратке.

7. Хто дав таку типологію учнів залежно від успішності, поведінки та ставлення до навчання?

- а) тупі, але невгамовні й уперті;
- б) з гострим розумом, але повільні, хоч і слухняні;
- в) слухняні та допитливі, але повільні та мляві;
- г) тупі, із зіпсованою і злісною натурою;
- д) з гострим розумом, але байдужі.

8. Хто з педагогів зробив найпомітніший внесок у розвиток дидактики:

- а) Я.А.Коменський;

- б) А.Дістервег;
- в) К.Д.Ушинський.

9. Система основи наукових знань про природу і суспільство, практичні уміння і навички, оволодіння якими забезпечує людині загальний розвиток, готує до життя і праці – це:

- а) зміст освіти;
- б) загальна освіта;
- в) професійна освіта.

10. Відзначте три головних компоненті змісту освіти:

- а) знання;
- б) навчання;
- в) уміння;
- г) освіта;
- д) навички.

11. Знання – це:

- а) сукупність умінь і навичок, якими необхідно оволодіти учням;
- б) конкретні факти, закони, система понять, теоретичні узагальнення;
- в) теоретичний матеріал, яким треба оволодіти учневі.

12. Свідома діяльність учня, в якій узгоджуються розумові і практичні дії, спрямовані на досягнення усвідомленої мети – це:

- а) знання;
- б) уміння;
- в) навички.

13. Навички – це:

- а) здатність людини виконувати які-небудь дії на основі раніше надбаного досвіду;
- б) доведені до автоматизму дії людини, які вона виконує на базі знань і умінь;
- в) способи виконання практичних дій.

14. Ознайомлення учнів з основами сучасного виробництва, його галузями,

озброєння загально технічними уміннями – це:

- а) загальна освіта;
- б) професійна освіта;
- в) політехнічна освіта;

15. Професійна освіта – це знання, уміння і навички, необхідні для виконання робіт, передбачених...

- а) навчальною програмою;

- б) даною професією;
- в) навчальним планом.

16. За характером пізнавальної діяльності учнів, розглядають такі види навчання:

- а) пояснювально-ілюстративне;
- б) репродуктивне;
- в) частково-пошукове;
- г) дослідницька робота.

Який вид навчання пропущено?

17. Яка роль учителя при репродуктивному навчанні?

- а) учитель передає учням знання в готовому вигляді;
- б) учитель ставить перед учнями пізнавальну проблему;
- в) учитель стимулює учнів до викладання знань.

18. Сукупність способів, засобів і прийомів взаємної діяльності учителя і учнів, спрямованої на розв'язання навчальних задач – це ...

- а) методи навчання;
- б) форми організації навчання;
- в) прийом навчання;
- г) процес навчання;
- д) осмислення інформації.

19. Методи: бесіда, розповідь, пояснення, лекція об'єднані за такою ознакою...

- а) за логікою передачі інформації;
- б) за джерелом інформації;
- в) за характером пізнавальної діяльності учнів.

20. До наочних засобів навчання відносяться:

- а) образотворчі засоби;
- б) книги;
- в) вправи;
- г) демонстрація натуральних предметів;
- д) лабораторні роботи.

21. Як вважаєте, словесні методи навчання використовуються на уроках фізкультури?

- а) так; б) ні; в) не можу сказати.

Поясніть свій вибір.

ЛІТЕРАТУРА

Використана

1. Андрюшина Л.Л. , Каковкіна О.А. Опорні схеми та тести до практичних занять з дидактики. Дніпропетровськ, 2015. 24 с.
2. Березюк О.С., Власенко О.М.. Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 212 с.
3. Інформаційно-комунікаційні технології фізкультурно-спортивної спрямованості в соціалізації учнівської молоді : навчально-методичний посібник / за ред. О. А. Качана, В. М. Пристинського. Слов'янськ : вид-во Б. І. Маторіна, 2017. 160 с.
4. Краснобокий Б.М. Словник-довідник науковця-початківця. Київ : НМЦВО, 2001. 72 с.
5. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень : курс лекцій. Тернопіль : Економічна думка, 2005. 124 с.
6. Литвин Н.А. Використання засобів наочності в процесі навчання школярів. Київ : Дніпро, 1997.
7. Методичні рекомендації і приклади реалізації НУШ у 5-6 класах на основі досвіду освітян столиці: природнича, математична, інформатична, технологічна, соціальна і здоров'ябережувальна галузі: [Навчально-методичний посібник]./ [кол. авт.: І. Воротникова, В. Заплатинський, Л. Рак, І. Філоненко, та ін.]: за заг. ред. І.П. Воротникової. Київ : ФОП Ямчинський О.В., 2022. 188 с.
8. Міщенко О. Збільшення рухової активності молодших школярів внаслідок поєднання рухової та пізнавальної діяльності. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві* : зб. наук. пр. Луцьк, 2007. Т. 1. 288-290 с.
9. Москаленко Н.В., Борисова Ю.Ю., Сидорчук Т.В., Лядська О.Ю.. Інформаційні технології у фізичному вихованні : [навч. посібник]. Дніпропетровськ : Інновація, 2014. 127 с.
10. Нетрадиційні засоби фізичної культури і спорту : курс лекцій для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності “Фізична культура і спорт” освітньо-професійних програм “Фізичне виховання”, “Спорт” / уклад. : О.В. Соколова, Г.А. Омеляненко, В.О. Тищенко, С.Б. Парій. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2023. 90 с.
11. Панченко Т.П. Особливості застосування наочності. *Початкова школа*. № 12. 1996. С.21-23.
12. Підвищення рухової активності учнів 5-11 класів на уроках фізичної культури засобами інноваційних варіативних модулів навчальної програми: (з досвіду роботи) [Збірник] / упорядники: В. Блохін, М. Коробов. Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2020. 80 с.
13. Степанова Т. Компоненти і чинники формування змісту освіти https://ird.npu.edu.ua/files/stepanova_t.pdf

14. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006. 352 с.
15. Фурман А.В., Скоморовський Б.Г. Педагогічне керівництво пізнавальною активністю школярів Київ, 2006. 112 с.
16. Цікава фізкультура в закладах загальної середньої освіти. Навчально методичний посібник / Качан О.А., Пристинський В.М., Коломоєць Г.А., Онішкевич О.М. Слов'янськ : ДДПУ, 2022. 163 с.
17. Чешейко С. Інноваційні підходи організації процесу фізичного виховання *Фізичне виховання в школі*. 2005. № 2. С. 46-49.
18. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту] Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. Ч. 1. 272 с.
19. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів : [підруч. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту]. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2004. Ч. 2. 248 с.
20. Ягупов В.В. Педагогіка: Навч. посібник. Київ : Либідь, 2002. 560 с.

Рекомендована

Основна

1. Нова українська школа у базовій середній освіті: впевнені кроки Запорізької області: науково методичний посібник / відп. ред. Т.Є. Гура ; КЗ «ЗОІППО» ЗОР. Запоріжжя : ЗОІППО, 2022. 303 с.
2. Методичні рекомендації і приклади реалізації НУШ у 5-6 класах на основі досвіду освітян столиці: природнича, математична, інформатична, технологічна, соціальна і здоров'ябережувальна галузі: [Навчально методичний посібник]./ [кол. авт.: І. Воротникова, В. Заплатинський, Л. Рак, І. Філоненко, та ін.]: за заг. ред. І.П. Воротникової. Київ : ФОРМ Ямчинський О.В., 2022. 188 с.
3. Методичні знахідки творчо працюючих учителів з предметів «Фізична культура» та «Захист Вітчизни» (з досвіду роботи вчителів) [збірник] / укладачі: М.Г. Коробов; О.М. Домалевська; В. А. Блохін. Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2019. 80 с.
4. Нова українська школа: методика навчання фізичної культури у 1-4 класах закл. заг. сер. освіти : навч. метод. посіб. / уклад. А. А. Боляк, Г. А. Коломоєць, А. А. Ребрина, Н. Л. Боляк. Київ : Видавничий дім «Освіта», 2021. 160 с.
5. Цікава фізкультура в закладах загальної середньої освіти. Навчально методичний посібник / Качан О.А., Пристинський В.М., Коломоєць Г.А., Онішкевич О.М. Слов'янськ : ДДПУ, 2022. 163 с.

Додаткова:

1. Сбруєва А.А. Порівняльна педагогіка вищої школи: національний, європейський та глобальний контексти : навчальний посібник. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. 319 с.

2. Нова українська школа: путівник для вчителя 5–6 класів / за ред. А. Л. Черній ; відп за вип. В. М. Салтишева. Рівне : РОІППО, 2022. 168 с.
3. Підвищення рухової активності учнів 5–11 класів на уроках фізичної культури засобами інноваційних варіативних модулів навчальної програми: (з досвіду роботи) [Збірник] / упорядники: В. Блохін, М. Коробов. Кропивницький: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2020. 80 с.
4. Андрюшина Л.Л. , Каковкіна О.А. Опорні схеми та тести до практичних занять з дидактики. Дніпропетровськ, 2015. 24 с.
5. Москаленко Н.В., Борисова Ю.Ю., Сидорчук Т.В., Лядська О.Ю.. Інформаційні технології у фізичному вихованні : [навч. посібник]. Дніпропетровськ : Інновація, 2014. 127 с.
6. Загальна середня освіта України в умовах воєнного стану та відбудови: реалії, досвід, перспективи / методичний поради́ник науковців Інституту педагогіки НАПН України до початку нового 2023-2024 навчального року : методичні рекомендації / за заг. ред. Олега Топузова, Тетяни Засе́кіної : Ін т педагогіки НАПН України. Київ : Педагогічна думка, 2023. 192 с.
7. Спорт заради розвитку («Щаслива та захищена дитина – активна та здорова родина і нація») : навчально методичний посібник / уклад. О.В. Погонцева, В.В. Деревянко, І.Р. Захарчук, О.М. В'яла, О.С. Трофимов. – Київ : Видавництво «Фенікс», 2017. 268 с.
8. Фізична культура. 1 клас. I семестр. /уклад. Ільницька Г. С. Харків : Вид. група «Основа», 2018. 112 с.
9. Фізична культура. 1 клас. II семестр. / уклад. Ільницька Г. С. Харків : Вид. група «Основа», 2019. 120 с.

Інформаційні ресурси:

1. Закон України «Про освіту»: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Fiz.kult.5-6.kl.Pedan.ta.in.22.08.2022.pdf>
3. Модельна навчальна програма «Фізична культура. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Fiz.kult.2023/Fiz.kult.7-9.kl.Bazhenkov.ta.in.24.08.2023.pdf>

Навчальне видання
(українською мовою)

Омельяненко Галина Анатоліївна
Соколова Ольга Валентинівна
Парій Світлана Борисівна

СУЧАСНІ ДИДАКТИЧНІ ЗАСОБИ В ФІЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ І СПОРТІ

Методичні рекомендації
до самостійної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр
спеціальності «Середня освіта»
освітньо-професійної програми «Середня освіта (Фізична культура)»

Рецензент *А.В. Сидорук*
Відповідальний за випуск *А.П. Конох*
Коректор *О.В. Соколова*